Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2005

STAIR - GNÁTHLEIBHÉAL

(NÁ cuir na leathanaigh seo isteach le do fhreagarleabhar.)

FOINSÍ

1. PICTIÚIR

PICTIÚR A.

Foinse: Irish Independent

[Thall

PICTIÚR B1.

Foinse: Galleria degli Uffizi, Flórans

PICTIÚR B2.

Foinse: National Gallery of Art, Washington

PICTIÚR C.

Foinse: Corbis – as an stór de ghrianghraif agus pictiúir

2. DOICIMÉID

DOICIMÉAD 1.

Clár is ea é seo as Príosún Chill Mhaighneann. Liosta atá ann de na daoine a bhí sa phríosún le linn an Ghorta Mhóir in 1847. (Foinse: Oifig na nOibreacha Poiblí)

Ainm	*Aois*	*Coir*	*Pionós*	*Stádas*	*Léamh/ Scríobh*	*Ceird*	*Seoladh*
Liam Ó Cinnsealaigh	75	ag lorg déirce	3 lá ina aonar le dianobair	P	L/S	fear oibre	Míseal, Co. Cheatharlach
Máiréad Uí Thuathail	32	ag lorg déirce	3 lá le hobair	P	G/G	gan cheird	Gleann Ó Máil Co. Chill Mhantáin
Liam Cúc	16	ag rútáil prátaí	Scaoilte amach ar bannaí	S	L	fear oibre	Cill Liag, Co. Chill Mhantáin
Séamus Ó Braonáin	24	ag goid prátaí	21 lá príosúin	S	L	fear oibre	Móinteach Mílic, Co. Laoise.
Aindrias Ó Fearghail	16	damáiste mailíseach ag rútáil prátaí	Mí sa phríosún ó 2 D. Fomháir nó fineáil £1	S	L	fear oibre	An Longphort
Eilís Uí Annluain	23	Prátaí a goideadh ina seilbh	14 lá príosúin ina haonar	S	G/G	gan cheird	Cromghlinn

P: Pósta **S:** Singil **L/S:** Léamh agus Scríobh **L:** Gan ach léamh **G/G:** Gan léamh, gan scríobh

DOICIMÉAD 2.

Sliocht is ea é seo as "The Master" le Brian Mac Mathúna. Cuntas is ea é ar na laethanta a chaith sé mar mháistir scoile in Éirinn i dtús na 1930idí.

Sa socrú sealadach a bhí againn i sean-Halla Naomh Pádraig, bhí mé féin, beirt mhúinteoirí níos sine ná mé agus 140 buachaill go léir in iomaíocht lena chéile don aer, don fhuaim agus don spás. Thosaigh mé ag múineadh mo ghrúpa scoláirí a bhí bailithe i gceann a chéile gar don fhuinneog shalach a bhreathnaigh díreach amach ar an tsráid. Gach aon chloigeann a ghabh an tslí, d'iompaigh sé thart chun stánadh isteach orm. D'fhéach mé ar mo rang. Bhí cuid mhaith díobh cosnochta, le rian na fola ar mhéiríní brúite gearbacha a gcos. Na páistí a bhí go maith as - mic le hoifigigh bhainc, le ceannaithe agus le feirmeoirí - de réir cosúlachta, eisceachtaí ba ea iad sin.

Maidin ba ea é a raibh clagarnach báistí ann, nuair a leagas mo lámh ar an seaicéad a bhí á chaitheamh ag buachaill amháin. Bhí sé fliuch báite agus dúirt mé leis,"bain díot do chasóg, a mhic, agus croch os comhair na tine é". Bhí tine de shaghas ann - fóid ag plúchadh deataigh - nár leor in aon slí í chun an halla a théamh. D'fhéach an buachaill sa dá shúl orm. "Ní dhéanfaidh mé,"a dúirt sé. Bhí sé beagnach chomh mór liom féin. "Cén fáth?" " Ní bhainfidh mé díom mo chasóg duitse ná do éinne eile." Ansin a thuig mé nár fiú mórán é an léine a bhí air. Níor bhac mé a thuilleadh leis mar ghnó.

Tráth ba ea é a raibh salachar dochreidte ann. Ag féachaint ar na scoláirí mílítheacha os mo chomhair, bhí galar le sonrú iontu. Glacadh leis go bhfaigheadh roinnt páistí óga bás. An chónra bhán ar chriosanna á hiompar ag iarshaighdiúirí móra, d'fheictí a leithéid beagnach gach lá. Bhí eagla ar gach éinne roimh niúmóine, ba mhór an scanradh a bhíodh ann am an ghátair. Ach in aineoinn na ndeacrachtaí bhí cuma ar na buachaillí os mo chomhair gur theastaigh uathu céim chun tosaigh a thógáil agus go raibh fonn orthu rudaí a athrú.